

کۆمه‌نگای "فره‌خودا" سیروان باب‌عه‌لی

_ فیرعه‌ونه‌کان، ئه‌سکه‌نده‌ری مه‌کدۆنیی و گه‌وره‌کانی یۆنانی کۆن، کیسراکانی پارس، که‌یسه‌ره‌کانی رۆم، قوبلای خان له‌چین، که‌یسه‌ر هیرۆهیتۆی یابان. ئه‌وانه هه‌موویان به‌خودابوونی خودی خۆیان راگه‌یانند. ئه‌وانه (مۆنۆتیست - تاکخودا) بوون؛ له‌به‌رئه‌وه‌ میله‌لتانیان به‌لایکه‌مییه‌وه‌ ده‌یانزانی به‌خه‌نیبوونه‌کانیان سوپاسگوزاری کیین و بۆ ناسۆره‌کانیان دادووبی‌داد ئاراسته‌ی کۆی بکه‌ن. به‌لام ئه‌و پۆسته له‌کوردستان وه‌ک هه‌مووشت داهێنانی تێداکراو فره‌خودایی به‌سه‌ر شازاده‌کانی پشت "میژی خپ" دابه‌شبوو...

_ جاده‌چۆلو سییه‌ربووی گۆران...

_ کاره‌ساتی کوشتنی (دو‌عا) و ئه‌و نانویپازهی ره‌شه‌کوژه ئیسلامیه‌کان پێوه‌یانخوارد، که‌ گوایه له‌پێناوی ئایینگۆریندا دواي خۆشه‌ویسته‌که‌ی که‌وت، نه‌ک له‌به‌ر هه‌ولێ گه‌یشتن به‌ دنیا رۆمانسییه ناسکو پر ئیستاتیکا که‌ی خۆشه‌ویستی، که‌ دواجار ده‌ره‌نجامی ئه‌و به‌ئایینچووانده‌، پاساوی گلاوتری بۆ ره‌خساندن و کوشتنی سه‌ده‌های لێکه‌وته‌وه (ته‌قینه‌وه‌که‌ی شه‌نگار)...
 ... ئه‌مانه ئه‌و پرسانه بوون که به‌دریژایی رێگا که به‌نیو خه‌یال‌مدا ده‌گوزهرانو پچرپچر مژۆلیان ده‌کردم...

کات؛ پێشنیوه‌پۆی به‌رواری 07/09/2007، وولات/ئه‌لمانیا، شار/مانه‌ایم، شه‌قام/پلانکین. له‌رێگه‌دابووم که تیبینیم کرد؛ چاوی خه‌لک به‌چرپه‌و سه‌رنجه‌وه له‌کورسییه‌کی ئاسنی نێزیک هیلێ ترامه‌کانیان ده‌روانی، به‌رامبه‌ر چاوی ئه‌وان، پیاویکی تورک له‌گه‌ل ئافره‌تێکی له‌چکه‌سه‌رو مندالیک که په‌راویکی گه‌وره‌یان به‌ده‌سته‌وه‌بوو پێشانی که‌سیکی دانیشتی سهر کورسییه‌که‌یان ده‌دا. تائه‌وئ له‌لام ئاسایی بوو، وامزانی خه‌لک به‌ته‌وسه‌وه ته‌ماشای سواکهر ده‌که‌ن. ئه‌و دیارده‌یه له ئه‌وروپا به‌ربلاوه، که قه‌ره‌ج و که‌سانی سه‌ر به‌گروپیکی لاکه‌وته، که‌سانی لانه‌واز، یان رێکخراویک، له‌رێگای نووسرایک یان رۆژنامه‌یه‌ک پارو پیتاک کۆده‌که‌نه‌وه...
 ئه‌وکاته‌ی که سه‌رنجی نووسراوه‌که‌مداو زانیم په‌راوی وینه‌سازیی منداله‌که‌یه؛ هه‌ر له‌سه‌رلا به‌هۆی ئادگارو "گیش" وه‌ زانیم که که‌سه دانیشتوو هه‌یه، (هیلمۆت کۆل) هه‌ داواي ئیمزای لێده‌که‌ن. ئه‌و شازده‌سالی 82 - 98 راویژکار واته سه‌رۆکی حکومه‌ت بوو، پێشتر له 69 - 76 سه‌ره‌ک وه‌زیری هه‌ریمی (راینلاندپالتز بوو)، رابه‌ری هه‌ردوو پارتی (سی دی یو/سی ئیس یو) وه‌ زۆر پۆستی به‌هیزی تر. په‌خسینه‌ری پرۆسه‌ی (جووت بریار) بۆ نوێکردنه‌وه‌ی په‌یمانی ناتۆ، پاله‌وانی یه‌کگرتنه‌وه‌ی ئه‌لمانیاي دیموکراتی و ئه‌لمانیاي فیدرال. یه‌کیک له ئه‌ندازیاره کاریگه‌ره‌کانی یه‌کگرتنی ئه‌وروپا و هه‌رگری خه‌لاتی (کارلس). پشوودرێژترین رابه‌ری ئه‌لمانیا له‌دواي جه‌نگی جیهان و به‌هیزترین سکرته‌یری پارتی دیموکراتی مه‌سیحی. وه‌ له‌گه‌ل (کۆنراد ئادناوهر) به‌ناوو ده‌نگترین سه‌رکرده‌کانی سه‌رده‌می بووژاندنه‌وه‌و هه‌ستانه‌وه‌ی ئه‌لمانیا. له‌سه‌رده‌می خۆی خاوه‌نی به‌رزترین مووچه‌ی فه‌رمانبه‌ری ده‌وله‌ت له‌جیهان بۆ وولاتیکی دیموکراتی...

ئه‌لمانیا وولاتیکی 82 ملیۆن که‌سییه (ئه‌وسا 86) بوو، پووبه‌ری خاکه‌که‌ی نزیکه‌ی 000.357 کم دووجایه که‌نزیکه‌ی 80.000 کم دووجا له‌عێراق که‌متره به‌لام دانیشتوانی نزیکه‌ی سی هینده‌یه، له‌به‌ر ئه‌وه یه‌کیکه له خاکه به‌مرووف چهره‌کانو دانیشتوانی به‌پێژه‌ی 231 که‌سن بو هه‌ر "کم"ی دووجا. به‌هه‌ژموونتین وولاتی پێشه‌سازی ئه‌وروپا. ئه‌لمانیا له‌و وولاتانه‌یه که به‌هیزی سه‌ربازی له‌ئه‌فغانستان به‌شداره‌و مه‌ترسیی و هه‌ره‌شه‌ی تیرۆری به‌رده‌وام له‌سه‌ره. هه‌ر دوورۆژ پێش ئه‌م به‌سه‌ره‌اته توڕیکی سه‌ربه (قاعیده) ده‌ستگیرکران...

دکتۆر کۆل ته‌نها یه‌ک که‌س له‌ته‌نیشتی دانیشتوو که به‌ته‌مه‌نه گه‌وره‌که‌ی له (بو‌دی گارد) نه‌ده‌چوو. نه‌هیزی پۆلیس و نه جریه‌و خۆسه‌غله‌تکردنی بو‌دی گاردو نه په‌رته‌ناشی ئوتومبیل بێرێزیان به‌خه‌لک ده‌کردو نه خه‌لک بێرێزیان به‌سه‌ربه‌ستیی ئه‌و ده‌نواد. ئه‌وکاته‌ی که ئه‌و راویژکاربوو له ناسراوترین سه‌رکرده‌کانی جیهان بوو. بیرمه له (ئوگه‌سه‌هیم) چه‌ندجار به‌به‌رده‌می ماله‌که‌ی ده‌رۆیشتم، هه‌چی به ماله‌کانی تر نامۆ نه‌بوو، به‌لام من ئه‌وسا ده‌مگوت ئاخ‌ر خۆی له (بۆن) ه. من جارێک چاودیتی هه‌لکه‌بارانیکی بووم له ئه‌وروپا پلاتزی شاری (لودفکسه‌فن)

(پێش ماوه‌یه‌کیش خاتوو "ئه‌نجیلا می‌رکل" ی راویژکاری ئیستا، له‌کاتی کرینی خوارده‌مه‌نی به‌خودی خۆی، بینراو وینه‌گیرا!) .

به‌هه‌رحال ئه‌و به‌رگه‌ی که دکتۆر "هیلمو‌ت کۆل" پۆشیبووی له‌وانه‌یه له‌سه‌رخۆی 20 دۆلاریک که‌وتبێت، تو 2 دۆلارت پێنه‌ده‌دا!

به‌هۆی ته‌مه‌نه‌وه که له‌دایکبووی 1930 یه گۆچانیکی له‌ده‌ستبوو.

تائه‌وکاته ته‌نها ئه‌و خه‌زانه تورکه‌و یه‌ک ره‌شپێست لێی نزیکبوون، که‌ئه‌وانیش وه‌ک من سه‌رسامبوون. هه‌رچه‌نده من هینده‌ی یه‌کدنیا رپیزی سه‌ربه‌ستی هه‌رتاکیک ده‌گرم، به‌لام خۆم پێنه‌گیراو ئه‌و خاکه‌راییه‌ی "ئه‌و" ره‌وشه‌که‌ی پێ پامالکردم. چومه پێشه‌وه و وتم؛

رۆژباش به‌رپێز کۆل؛ من ده‌مه‌وێت ته‌نها ته‌وقه‌یه‌کت له‌گه‌ل بکه‌م، من زۆر به‌هه‌لوێسته سیاسیه‌کانی ئیوه سه‌رسامبووم.

ئه‌و به‌روویه‌کی خۆشه‌وه پرسیا‌ری وولاته‌که‌می لیکردم، منیش ره‌چه‌له‌که بێوولاته‌که‌ی خۆم پێگوت، یه‌کسه‌ر ووتی:

"ئا، ئیوه‌یش پاش تالاوێکی زۆر (Bitterkeit)، کونجیکی ئارامتان له‌عێراق ده‌ستکه‌وت"، و وتم؛ به‌لێ وایه. ووتی:

"سیاسه‌تمه‌داره‌کانتان هه‌ولێ باش بو ئارامی عێراق ده‌ده‌ن (für die Ruhe im Irak) "، و وتم؛ به‌لێ وایه! دواتر پرسیا‌ریکرد:

"بارودۆختان وه‌ک په‌ناهه‌نده له ئه‌لمانیا ره‌زامه‌نده (akzeptabel) ؟" و وتم؛ من زۆر باشم سوپاسی ئه‌لمانیا ده‌که‌م، به‌لام زۆربه‌ی زۆری ره‌وشی خراپه‌و، ئه‌لمانیا له‌چاو وولاتانی تری ئه‌وروپا بو مافی په‌ناهه‌نده باشت‌ترینیان نییه. ووتی:

"هه‌موومان هه‌له‌مان زۆره، من پێم‌وایه ئه‌لمانیا به‌ پێی توانای خۆی هه‌لوێستی وه‌رگرتوو، به‌لام گرنگ دووشته؛

یه‌ک: هه‌میشه باوه‌رمان به‌هه‌بوونی چه‌مکی (باشتر هه‌یه) هه‌بێت

{immer an den Begriff «es gibt besseres» glauben}

دوو: مرووف بو توانا‌کانی به‌ئه‌مه‌ک بێت

{Man sollte für seine Fähigkeiten treu sein}

www.kurdistan.net.org

1:20 12-10-2007 بە کاتی ناوەندی ئەوروپا

بەو شیوەیە بۆ ئەوەی زیاتر لە کاتی نەگرم، پۆژشادم لەو پیاووە بەرزوبه‌پێزە کردو پۆیشتم. ئیتر هەتا چەند کاتژمێریکی دواى ئەووە من هەر بیرم لە دەسەلاتە دیسپۆتییه‌کەى کوردستان دەکرده‌وه. لە نه‌خوینده‌واری بۆینباخه‌مل، لە مێشکبچوکە گیرفانگه‌وره‌کان، لە پیگه‌نزمه‌ لووتبه‌رزەکان، لە گه‌نده‌له‌ به‌ئەته‌کیته‌کان، لە پینووسفرۆشه‌ په‌رتوککره‌کان، لە خیاگه‌ره‌ شارنشینەکان، لە ره‌وشترپووته‌ پۆشته‌کان، لە دوژمندۆسته‌ خوولاتییه‌کان، لە مافیا خوداناسه‌کان، لە پۆخه‌له‌ تیۆرسته‌کان. وه‌ له‌ناکوکی نیوان: (گرێ ی خو‌به‌که‌مزانی) لای ئیمه‌ که‌بوته‌ داینه‌مۆی سادییه‌ت و کینه‌و چه‌وساندنه‌وه‌؛

وه‌ (هه‌ستی خودبه‌که‌مزانی پۆژئاوایی) که‌ هه‌وینی له‌خو‌بوردویی و خزمه‌ت و ئەفراندنه‌... عه‌ره‌ب ده‌لیت، پرناسۆرتین مه‌ینه‌تی ئەوه‌یه‌ که‌ ده‌تخانه‌ پیگه‌نین (شرالبلیه‌ مایچک). پۆژیک به‌ریکه‌وت له‌گه‌ل براده‌ریک پیاویکی به‌ره‌گه‌ز رووسیمان ناسی، خو‌ی گووته‌نی کۆن له‌لیبیا ژیاووو کاری بۆ ده‌زگای (که‌ی جی بی) کردبوو وه‌ زمانی عه‌ره‌بی ده‌زانی...

ووتی: له‌ (لیبیا) زۆرشت پیچه‌وانه‌یه‌، ئەوان به‌ خه‌لوز ده‌لین (به‌یاچ - بیاچ)! وه‌ کابرایه‌ک هه‌یه‌ ئەو لیبیایه‌ی کاولکردوووه‌ ناویانناوه‌ (موعه‌مه‌ر - معمر)! ئەی ده‌بیته‌ ئەوه‌که‌سه‌ به‌نیشتمانی (پیچه‌وانه‌کان) ی له‌مه‌رئیمه‌ چی بگوتایه‌؟

ئەگه‌ر میلیله‌تی ئیمه‌ی به‌وشیوه‌یه‌ له‌بنده‌ستی خوداکانی بدیبایه‌ ده‌بوو چی بگوتایه‌؟! دوا‌یی پرسیاریکی (فریدریک نیتشه) م به‌ بیرداهات که‌ له‌زمانی زه‌رده‌شته‌وه‌ له‌ئەسته‌یره‌کانی ده‌کات «ئاخر ئیوه‌ چ به‌خته‌وه‌رییه‌کتان ده‌بیته‌، ئەگه‌ر ئەوانه‌ نه‌بن که‌بو‌یان ده‌ره‌وشینه‌وه‌؟».

بۆیه‌ دوا‌یی له‌گه‌ل خو‌مدا گه‌یشتمه‌ ئەوباوهره‌ی که‌ره‌وشی کوردستان ته‌نها به‌ په‌رجوو (معجزه) یه‌ک چاکه‌بیته‌، ئەویش له‌ده‌سه‌لاتی خوداکانیه‌تی، وه‌ ئەوه‌یه‌ که‌ (برتۆلد بریشت) ده‌لیته‌ «گه‌ل حه‌ل بکه‌ن و گه‌لیکی تر دابه‌زینن»!!